

Özel Okullar: Faydacılık Rekabeti Tahrip Ederken ⁽²⁾

Yansı Eraslan

Özel Ege Lisesi Kurucu Temsilcisi

Bir önceki yazımızda özel okul sektöründe bilhassa arz taraflı gelişmelere dikkat çekerek talep karşılığı bulunmayan sayısal büyümeyi, var olma mücadelesinin getirdiği kurumsal kişiliksizleşmeyi, eğitimin bir pazarlama sektörüne dönüşmekte olduğunu, zincir okulların sayılarının artmasını ve yabancı fonların artan iştahını konu etmiş; okulların ve uygulamalarının eğitimi nereye götürdüğüne ilişkin tespitlerimiz olacağını dile getirmiştik. Gözlem ve önerilerimizi aşağıdaki alt başlıklarda toplamamız mümkündür.

- **Eğitim, ne anlama geldiğini pek çok kimsenin bilmediği ve içerikleri hakkında bilgi sahibi olmadığı ancak duyduğunda tarif edilemeyen bir güven duygusu veren fiyakalı sloganlar veya süreçlerin oyuncağı değildir.** Aileler bu ucuz yöntemlere teveccüh göstermemelidir. Kimi ailelerin duymaya bayıldığı “aktif öğrenme”, “öğrenci merkezli eğitim”, “yapılandırımacı yaklaşım”, “ezbersiz eğitim”, “çoklu zekâ” gibi tüketile tüketile bir hâl olmuş bazı kavramlar piyasacı okulların imdadına yetişmek için artık yeterli olmamalıdır (bu kavramların doğuşuna, gelişimine ve uygulanışına yönelik elbette pek çok görüşümüz var; ancak bunlar bu yazının konusu değildir.) Bunlara, ne anlama geldiği bile bilinmeyen ama daha da fazla prim yaptığını düşündüğümüz yabancı dillerdeki ifadeleri eklemek mümkündür.

- **Elinde nazar boncuğuyla dolaşan eğitim yöneticileri hoş görülmemelidir. Okullar ticarethane, aileler veya öğrenciler de müşteri değildir.** Bu nedenle müşteri memnuniyeti ilkesine biat eden, piyasa kurallarıyla yetiştirilmiş ve eğitim dışı sektörlerden

gelen yöneticilerle doldurulan yeni nesil okulların ailelere ve öğrencilere karşı olan abartılı “hoş tutucu” tutumları eğitimin geleneksel yapısını zaafa uğratmakta ve kurumların -varsa- geleneklerini rehin almaktadır. “Kurumsal kişiliksizleşme”, not, disiplin, ödev, sınavlar(daki soru kolaylığı) ve burs uygulamalarında belirginleşmekle birlikte buna giden yoldaki konu başlıklarının sayısı şüphesiz daha fazladır.

• **Eğitim hizmetinden doğrudan veya dolaylı olarak yararlananların (öğrenci ve ailelerin) kendi tercihlerini, anlayışlarını veya beklentilerini okullara dikte ettirmelerine izin verilmemelidir.** Bir eğitim kurumunun kendine ait rengi olmalıdır ve aileler gökkuşağının hangi rengini kendi ve çocuğu için daha uygun görüyorsa oraya yönelmelidir. Özellikle geleneksiz okullarda bu trafik tersine işlemekte, aileler çocuklarını okula yazdırdıktan sonra o kurumu kendi beğenilerine uygun hâle getirmektedir. Hatta kimi durumlarda geleneğiyle övünen okullarda bile bu duruma rastlanmakta, her tarihî okulun geleneği var zannedilmektedir. ⁽¹⁾

Okulların öğrenci ve ailelerle daha nitelikli eğitim kaygısıyla işbirliği yapması, görüşlerini alması ve kesintisiz paylaşımda bulunması ile malumatfuruşluğu bilgi sahibi olmak zanneden ve kendini ispat etme çabası içindeki kişileri eğitim süreçlerinden uzak tutması birbirinden farklı şeylerdir. Mavi boncuk envanteri geniş okul yöneticilerinin öğrenci ve ailelerin gönlünü yapma çabasından aslında en çok gönlü alınanlar rahatsızlık duyacaktır; çünkü sürekli kendini beğendirme peşinde koşan ve şahsiyeti kalmayan kurumlara uzun dönemde çok az kimse tahammül etmek isteyecektir.

- **Aileler, okulların kendilerini ifade ediş biçimlerine ve öykülerine temkinli yaklaşmalıdır.** Kendini önemsetmek adına okullar gün geçtikçe mübalağalı iletişim dilleri geliştirmektedir. Bir kurumun düzenlediği yarışmada birinci olan öğrenci şehir, bölge veya ülke birincisi ilan edilmekte, yabancı bir kuruluşun düzenlediği yarışmada ilk sırada yer alan öğrenciler bir anda Türkiye'nin iftiharını olarak ilan edilmektedir. Bu noktada ihtiraslı okul yöneticilerinin ve ailelere ne kadar harikulade çocukları olduğunu kanıtlamaya çalışan öğretmenlerin ayaklarının biraz daha yere basmasında yarar vardır.

Bugün ulusal veya uluslararası çapta yüzlerce akademik, bilimsel veya sanatsal yarışma düzenlenmektedir. Bunların kimileri ciddiye alınmaya değmeyen ve jüri, seçicilik, değerlendirme süreçleri gibi kriterlere baktığınızda önemi kendinden menkul organizasyonlardır. Bazıları belli bir merkeze ve belli gruplara hitap eden, son derece kısıtlı sayıda katılımcısı olan, neredeyse her katılımcısına ödül, madalya veya takdirname veren bu yarışmalarda elde edilen sonuçların ciddiye alınır bir tarafı yoktur. Ancak pek çok okul buralarda elde ettiği sonuçları altın, gümüş, bronz madalyalar cinsinden ilan etmektedir. ⁽²⁾

- **Başkalarının gölgesine sığınanlara dikkat edilmelidir.** Gün geçtikçe gösteriş merakı, debdebeli dil ve magazinleşme eğitim kurumlarına daha fazla sirayet etmektedir. Bilindiği gibi okul öncesi eğitimi, ilkokul, ortaokul ve liseyi bir araya getiren okullar uluslararası alanda K-12 okul olarak geçmektedir (*kindergarten through 12th grade* veya *k through twelve* veya *k to twelve* veya *k twelve*). Bugün K-12 okullarımızın, hatta sadece ilkokullarımızın Oxford'u eve getirmesi (!), Harvard'la işbirliği yapması (!) gazete sayfalarının değişmez haberleri veya ilanları hâline gelmiştir. Hatta çocuklar sabah Oxford'a gidip akşam eve gelmektedir.

Bir yayın grubunun, ürünlerini satmak üzere kendisinin sahibi olan üniversitenin ismini kullanması ve pazarlama yöntemlerine başvurması arz tarafıyla en doğal hakkıdır. Ancak talep tarafındaki okulların -neredeyse her kurumda bir yayın grubunun öğrenme materyali kullanıldığı için- bu sıradan mı sıradan uygulamayı Oxford kalitesiyle o özel okulun vizyonunun buluşması olarak adlandırması gayriciddilikte gelinen son noktadır. Bu magazin ve dezenformasyon devam ettikçe bu laubaliliğin çıtasının daha da yükseleceğinden şüphe duyulmamalıdır. **Sonuçta yapılan, bir dünya üniversitesinin kuruluşu olan yayın grubundan parasını ödeyerek materyal temin etmektir** ve Oxford da eve veya okula gelmemektedir.

İsmine güvenemeyen okulların, itibarlı uluslararası kurumların ve üniversitelerin adlarından yararlanmak istemesi kendilerinin bileceği iştir (bedelini ödeyip ürün almanın neresinde büyük bir vizyon ve yenilik olduğu ise ayrı bir tartışma konusudur). Ancak eğitim kamuoyu, dünya üniversitelerinin yüzyıllar boyunca biriktirdiği niteliğin gölgesine sığınıp onların uluslararası şöhretinden beslenmeye çalışanlara durumun farkında olduğunu hissettirmelidir.

- **Eğitim kurumlarının başarı öyküsü hayalî değil gerçek olmalıdır.** Son dönemlerin modası %100 başarı elde etme iddiasıdır. Sözelimi, üniversite sınavı sonrasında tam başarı elde ettiğini duyuran okulların öğrenci yerleştirme oranlarının bunun yarısına yakın olduğunu gösteren örneklerle karşılaşıyoruz. Okullar buna ustalıkla kılıflar bulmakta ve belli bir puan barajını aşan öğrencileri başarılı olarak adlandırmaktadır. O hâlde bu fırsatçı yöneticilere iki yıllık yüksekokullara gitmek için soruların yaklaşık %10'unun, dört yıllık lisans programlarına gitmek için ise yaklaşık %20'sinin net olarak cevaplanmasını başarı olarak mı gördüklerini sormak gerekir. Bir büyük şehirde, özel bir okulda, az sayıda

öğrencinin öğrenim gördüğü bir ortamda yetişen bir öğrenci için başarı bu kıstasla ele alınıyorsa söyleyecek bir şey yoktur. ⁽³⁾

- **Okulların başarı hikâyeleri birbirini tekrar etmeli ve kitlesel olmalıdır.** Üst düzey akademik başarısı olan bir veya birkaç öğrencisinin ülke derecelerini sürekli vurgulayan okulların ortalama (kurumsal) başarıları sorgulanmalıdır. Bu sorgulama yapılırken kendi şehirlerinde kaçınıcı sırada oldukları, kendi grubu olan okullar içinde (örneğin özel anadolu liseleri veya resmî ve özel tüm anadolu liseleri gibi) ülke genelinde nerede buldukları mutlaka öğrenilmelidir.

Diğer yandan yerleştirme başarısını açıklayan okullardan, mezunlarının hangi üniversitelerin hangi bölümlerine gittikleri öğrenilmelidir. Ülke binincisini alan okullar olduğu gibi üç yüz bininciye alan okullar da vardır. Amacımız bu bölümlerden birini değerli, diğerini değersiz göstermek değildir. Sadece vurgulanması hoşça giden “başarı” kavramının gerçekte var olup olmadığı tespit edilmesidir.

- **Yabancı kurumlarla işbirliği ve akreditasyon, bir “dış kaynaklı itibar” arayışı noktasına getirilmiştir.** Uzun yıllardan bu yana Türkiye’deki okulların yerli bir akreditasyon otoritesinin takibine alınması gerektiğini dile getiriyoruz. Okulları ulusal sınavlardaki başarıları, tanınmış yerli ve yabancı bilimsel yarışmalardaki sonuçları, öğrenci sayıları, fiziksel imkânları, kütüphaneleri, burs olanakları, öğretim kadrosunun niteliği (pek çok faktöre ek olarak öğretmenlerinin deneyimi, yüksek lisans ve doktora yapmış olmaları) gibi kriterlerle değerlendirmek için geç kalındığını söylemek mümkün. Bu yapılmadığı için aslında eğitimin niteliği tarafında fazla anlam ifade etmeyen parıltılı tanıtımlarla öne çıkmaya

çalışılıyor. Okulları halkla ilişkiler tanıtım ofislerine ve pazarlama harikalarına dönüştüren bu yüksek profilli süreçler algıda gerçek seçiciliğin azalmasına, kalitenin değil görüntünün öne çıkmasına ve sesi yüksek çıkanların daha çok tanınmasını beraberinde getiren pazarlama süreçlerine götürmektedir.

Yabancı kaynaklı akreditasyon, gerçekte bu kurumların uygun bulduğu kriterleri yerine getirmekle devam eden ve neredeyse her başvuran okulun belli bir üyelik süreciyle ödüllendirilmesiyle sonlanan bir süreçtir. Dahası, Türk okullarını yabancı eğitimcilerin/eğitim danışmanlarının değerlendirdiği, ciddi maddi bedellerin ödendiği başvuru süreçleri dikkat çekmektedir. Daha çok Amerikan ve İngiliz kökenli olan ve isminde “Avrupa” veya “Uluslararası” kelimesi geçtiği için tercih edilen bu kurumlara üyelik bir uluslararası tanınmışlık göstergesi olarak sunulmaktadır. Dileyen her okul bu kurumlara akredite olabilir; ancak üyeliğin kaliteli bir okul olmakla mümkün olabileceği veya akredite olmanın ilgili okulu kaliteli bir kuruma dönüştürdüğü iddiası illüzyondur.

- **Önceliklendirme problemi okulları esir almıştır. Türk okulları kadar sosyal etkinlik vurgusu yapan, Türk aileleri kadar ders dışı faaliyet talep eden bir zümre bulmak zordur.** Özel okullarda özellikle Mart-Haziran döneminde âdeta hayat durmakta; bitmek bilmeyen provalar, gösteriler ve etkinliklerle ailelere kendini beğendirme yarışına çıkılmaktadır. Yetişkinlerin kaleme aldığı metinleri okuyan küçük çocuklar -bu ifadeler sanki onların zihin dünyasına aitmiş gibi- aileleri mest etmekte; çocukları “büyümüş de küçülmüş” gösteren bu görsel şovlar -neden gerekliyse- sürekli olarak “şimdiki çocuklar harika” mesajı vermeye çalışmaktadır. Oysa çocuk çocuktur ve yetişkinlerin onu görmek istediği gibi olmak zorunda değildir. Onu güzel kılan da zaten doğal ve naif hâlidir. ⁽⁴⁾

Yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler rahat olmalı, rahat bırakılmalıdır. Şüphesiz öncelikli görev, önceliklendirme yapmakla sorumlu olan okullara aittir. Haftalarca derslerinden mahrum kalma pahasına öğrencilerini provadan provaya koşturan kurumların aileleri ikna etmesi ve önceliğin ders (donanım) olduğu konusunda dik durması gerekmektedir. ⁽⁵⁾

Eğitmciler, yaşamın derslerden ve çalışmaktan ibaret olmadığını, eğlenceli ve daha az ciddi olan şeylere de yer açılması gerektiğinin fazlasıyla farkındadırlar. Ancak ne olduğunu kolay kolay kimsenin anlamadığı fakat pek çoklarının tekrarlayıp durduğu “okul başarısı önemli değil, önemli olan yaşam başarısı” gibi bir tarifsizliğe ve hedefsizliğe de teslim olmamak gerekir. Ciddi okulların, başarıyı hor gören ve başarılı bireyleri çalışmak dışında bir şey bilmeyen asosyal kişiliklere dönüştürmek isteyen “vasatlara” fırsat vermemek gibi bir görevi de olsa gerektir.

• **Özel okullardaki kurumsallaşmanın önündeki en büyük engel, sanıldığı gibi kurumları yönetenler değil, hizmet alanlardır.** Bir süreden bu yana gözlediğimiz üzere, artan okul sayısına bağlı olarak ailelerin okullardan talep ettiği hizmet ve standartlar makulün ve sağduyunun ötesine geçme yolundadır. ⁽⁶⁾ Bunlar arasında günlük eğitim faaliyetlerine ve süreçlerine bağlı talepler olduğu gibi okul ücretlerine ve burslara yönelik istekler de bulunmaktadır. Ayrıca okullara yüklenen görevlerin sayısı her geçen gün artmakta, sunulan eğitim hizmetlerine ek olarak günlük okul yaşamının içinde yer alan yan hizmetlerde sürekli daha fazlası talep edilmekte, içinde yaşanan dönemin yurttaşı için gerekli olduğu düşünülen özellikler sürekli güncellenerek yetiştirilen gençlerin kazanmaları beklenen beceri ve donanımlarda -bir insanın yetiştirilmesinin birkaç yıllık bir emeğin karşılığı olduğu zannedilerek- hep daha fazlası istenmektedir. Okullar ise hizmet alan kaynaklı bu isteklerin

veya devamlı güncellenen taleplerin tamamına mutlaka cevap vermeleri gerekiyormuş gibi alâcelle kararlar almakta, hedefleri güncellemekte, sloganlar geliştirmekte ve eğitim kamuoyunun beklentilerini karşılamaya muktedir olduklarına dair bir görüntü vermeye çalışmaktadır.

Yıllara bağlı bir köklüleşme olmadığı ve sindirilerek gerçekleşen eğitim uygulamaları kalmadığı için okullar kurumsallaşamamaktadır. İlginçtir; kurumsallaşma talep edenler, bunun gerçekleşmesinin önündeki ciddi engellerden birisi olduklarının farkına varamamaktadır. Bununla birlikte bu zafiyetin oluşumuna, kurumlardaki eğitim liderliği boşluğunun da ortak olduğunu teslim etmek gerekir.

- **Riskin kazançtan daha yüksek olduğu durumlar vardır. Okulların var olma çabası içinde bugüne ait çözümler üretirken geleceğe ait yeni sorunlar oluşturduklarını görüyoruz.** Ailelerin yaşamlarını kolaylaştırmak elbette suç değil; ancak kurumların sağlıklı yapısını bozma pahasına alınan finansal kararlar bazı okulların sonunu getirecektir (geçmişte tanık olduğumuz vakalar vardır). Özellikle ücret, burs, indirim uygulamaları matematiksel gerçeklerden bir hayli uzaklaşmış gözükmektedir. ⁽⁷⁾ **Ücret azaltma bir aşağı yönlü spiraldir ve durdurulması mümkün değildir.** Duracağı yer ise kurumun artık daha fazla dayanamayacağı, başka deyişle iflas edeceği noktadır; çünkü gelirini azaltan bir kurum aynı veya daha az bir oranla giderlerini azaltamayacaktır. Nitekim -karakteri gereği- eğitim gider azaltılarak değil, artırılarak öne çıkılan bir sektördür. Sanayi, finans, ticaret gibi pek çok sektörde düzlüğe çıkmak isteyen kurumlar gider azaltarak işe başlarken eğitim kurumlarında bu hemen hemen hiç başvurulmayan bir yöntemdir.

- **Söyleyecek sözü kalmayanların, diğer okullar için uygun gördükleri nitelermeler ve kimlik yakıştırmalarıyla zaman kaybedilmemeli; kurumların kendilerini ifade ettikleri resmî bilgi kaynaklarının güvenilirliği esas alınmalıdır.** Pek çok sektörde, geride kalanların “diğerleri” için olumsuzluk ürettiği bilinmektedir. Ancak eğitim kadar kurumların ve yönetenlerinin karşı lobi ile karşı karşıya olduğu bir sektör bulmak kolay değildir. Öğrenci ve aileler, perde arkasında kalarak diğer kurumların kimliğiyle ilgili yanıltıcı ve sahte bilgi verenlere değil, her okulun kendi resmî bilgi kanalına itibar etmelidir. ⁽⁸⁾

Sonuç olarak, siyasi iradenin özel okul sayısını artırmak suretiyle eğitimin kamu bütçesindeki ağırlığını azaltmak istemesinde bir gariplik görmüyoruz. Sayısal bir örnek vermek gerekirse, Millî Eğitim Bakanlığı verilerine göre özel okullarda bir öğretmene 8,2 öğrenci düşerken bu oran resmî okullarda 22,4'e çıkıyor. Sayısı 50 bini geride bırakan özel okullardaki öğretmenler resmî okullarda çalışmış olsaydı kendilerine devlet bütçesinden bir milyar dolara yakın ücret ödenecekti (nitekim bir önceki yazımızda sözünü ettiğimiz teşviklerde bunun da rolü var). Sonuçta, daha çok sayıda öğrencinin özel okullara gitmesi ve resmî okullara ayrılan kaynağın artması yoluyla eğitimin niteliğinin artması mümkündür (eğitim bütçesinden diğer kalemlere transfer yapılmayacağı varsayımıyla). Başka ülkelerde de örnekleri olan bu tercih sonuçta bir hükümet politikasıdır. Ancak özel okullarda veriliyor olsa da eğitim hizmetinin bir kamusal niteliği var. Bu yönüyle okulların sadece şekilsel eğitim teftişleriyle değil, mali uygulamalarıyla da çok yakından takip edilmeleri gerekiyor. Bu gerçeklere rağmen eğitime ilişkin düzenlemelerin (regülasyonun) bu kadar yetersiz kaldığı bir başka dönem hatırlamıyoruz.

Eğitimde uluslararası büyüklüklere ulaşılabilir. Örneğin bir eğitim zincirinin okul adedi, ğrenci ve ğretmen sayıları, açık ve kapalı alan büyüklükleri, altyapı, teknoloji ve donanıma yaptığı yatırım beynelmilel düzeyde dikkat çekebilir. Ancak eğitimde niceliksel büyüklüklerin insanları baştan çıkarmasına izin verilmemesi, geçmişten gelen kimi alışkanlıkların ve kurumsal hafızanın değiştirilmemesi, eğitimin yüzyıllar boyunca inşa edilen geleneklerinin ve omurgalı kalabilme duruşunun ortadan kaldırılmaması gerekiyor. Yenilik ve yine piyasa anlayışına bağlı olarak diğer sektörlerden getirilen “rn farklılaştırması” adına her geçen gün beğenilmeyenlerin ve değiştirilenlerin sayısı artıyor. Değiştirilenlerin arasına ğretmen dhil, ğretmen-ğrenci ve okul-aile ilişkileri dhil, ğrenci merkezli olacağım diye yönünü şaşırıp “ocuk-erkil” okula dönüşme dhildir.

Pek çok parametreyi değiştirenlere, onların veya pek çoğunun da bu ülkenin okullarında yetiştiklerini, sistemi reforme edeyim derken deforme ettiklerini, tahrip gücü yüksek yönetsel uygulamaların bumeranga dönüşebileceğini, sonunda piyasaya ve ailelerin beğenisine aşırı odaklı bu yapay sistemlerin yıkıma uğrama ve beraberinde diğerleri için kötü bir miras bırakma ihtimalinin hiç de az olmadığını anımsatmak şart. İşe yarar mı? Emin değiliz. Ancak elimizden daha fazlası da gelmiyor.

Son tahlilde, eğitimi ve okulları önce devletin gerçekçi bir şekilde denetimi, sonra da ailelerin sağduyusu ve ciddiye talebi düzlüğe çıkaracaktır.

Dipnotlar

1. Bu kurumlardan birinde okul müdürünün “bu okul ailelerindir” ifadesi öğrencilerinin şahitliğindedir.
2. Hiçbir ödül verilmeyen ve sadece öğrencilerin puanlarının açıklandığı bir yarışmanın sonucunu pek çok sayıda madalya elde etmiş olmasıyla duyuran bir okulun durumu tanıklığımızda olan bir vakadır.
3. Diğer yandan lise giriş sınavlarında, toplum tarafından iddiası büyük okullar olarak algılanan anadolu liselerine yerleşme mücadelesi verilmektedir. Geçmiş yıllarda %5 düzeyinde net yaparak gidilebilen anadolu liseleri olduğu medyada yer almıştır. Bugün 300.000’den fazla öğrenci kontenjanı olan bir okul grubunda iyi, sıradan, vasatın altı gibi kurumlar birbirine karışmış; geleneği, başarısı ve iddiası olan bir avuç okul kalmıştır.
4. Okulun veli kompozisyonunun ve bu insanların dünya görüşünün farkında olan yöneticilerin aralarda ustalıkla verdiği dolaylı siyasi mesajları, sunucu öğrencilere tam da salonu coşturacak kelimelere sıra geldiğinde sesini yükseltmesi gerektiğini öğreten öğretmenleri ve bu büyük çabanın doğal sonucu olarak salonlardan gelen muazzam alkışları burada zikretmek gerekir.
5. Düzinelerce ders dışı etkinlik imkânı sunan bir okulu yönettiğimiz süre boyunca bu çeşitliliğin ve faaliyetlerin haftalık ders sayısının kimi ailelere bir türlü yetmediğini gördük. Sosyal faaliyet bağımlılığının kaynağını hâlâ anlayabilmiş değiliz.
6. Okulların görevi olmaması gereken pek çok hizmet artık kendilerinden beklenmekte; dört yabancı dil öğretme, ilkokulda veya ortaokulda iki diploma verme, bir başka ülkenin üniversitelerinde

okuma veya üniversiteye yerleşme garantisi verme gibi gündüz rüyası bile olamayacak hedefler kurumların yazılı dokümantasyonunda yer bulmaktadır.

7. Yıllar öncesinde İzmir Ticaret Odası Meclis Üyeliğimiz sırasında dersane temsilcileri öğrenci başına 0,80 - 0,85 arasında ücret alabildiklerini (başka deyişle öğrenci başına %15 ila %20 burs sağlandığını) ifade ederken buna finansal olarak dayanmanın zorluğunu dile getirmekteydiler. Aradan geçen on yıldan kısa bir zaman sonra bunun 0,60'lar düzeyine indiğine dair duyular alıyoruz. İzmir'de ve Türkiye'de -bazıları iyi bilinen- çok sayıda dershanenin kapandığı düşünülecek olursa bu durum sürpriz sayılmaz. Özel okullar, dersanelerin yaşadığı bu dönemi yeni yaşamaya başladılar.

8. Diğer kurumların da benzer saçmalıklara maruz kalabileceklerini hesaba katarak şunu tebessümle dile getirebiliriz: Yönettiğimiz kurumun kaç okulu "satın alacağı" veya hangi kurumlar tarafından "satın alınacağına" ilişkin, TV dizilerini aratmayacak senaryoları izlemekte zorlanıyoruz. Özellikle mürekkep yalamış ve pek çok insandan farklı olduğunu düşündüğünüz (ve sizi yanıltan) insanların, âdeta yanlarında konuşulmuş gibi kendinden emin bir dille "okulun satıldığını" veya "devredildiğini ama birkaç yıl sonra yönetim değişikliği yapılacağını ve bunu da çok iyi bildiklerini" dinledikçe bir süre sonra artık şaşırılmayı öğreniyorsunuz. Buna -dünya görüşü yelpazesinin en doğusundan en batısına, en liberalinden en muhafazakârına kadar- şahsımızla ilgili olarak yapılan yakıştırmaları da eklemek mümkündür.

Bu güzel ülkenin insanların söylentiye dayalı resmî olmayan iletişim kanallarına ne kadar düşkün olduklarını gördükçe bazı şeylerin ne yazık ki değişmeyeceğini düşünmeye başlıyorsunuz. Aydınlanmadan nasibini almış, her duyduğuna inanmayan, serinkanlı bir kent insanı gibi değil; aceleci, derhal hüküm veren, ayaküstü dedikodu yapan ve kolaylıkla manipüle edilebilen bir "tüketici" gibi davrananların sayısının artması hayra alamet olmasa gerek.